

Del V

Konklusion og perspektiver

85 · Kommissorium og kilder

Udredningen er udfærdiget i h.t. regeringen Nyrup Rasmussens kommissorium af 26. juni 2000 til Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) og regeringen Fogh Rasmussens udvidelse af dette kommissorium pr. 23. august 2002. DUPI's aktiviteter blev pr. 1. januar 2003 videreført af det nyetablerede Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS).

I medfør af lov nr. 411 om etablering af det center, hvorunder DIIS hører, afgives udredningen på ansvar af DIIS's bestyrelse, hvis formand er professor, dr.scient.pol. Georg Sørensen. En lignende ordning gjaldt i DUPI, hvis bestyrelsesformand var adj. professor, jur.dr. h.c. Ole Due †. For bestyrelsernes sammensætning i øvrigt, samt udredningens forskere og øvrige medarbejdere, se kapitel 1.

I det udvidede kommissorium er udredningens emne beskrevet således: „Regeringen ønsker nu at udvide den historiske udredning. Undersøgelsen skal herefter ikke blot belyse den sikkerhedspolitiske strategi og den militære trussel fra Sovjetunionen og de øvrige Warszawapagtlande mod Danmark og det øvrige Vesteuropa, men også omfatte en gennemgang af den officielle danske sikkerhedspolitik og den danske sikkerhedspolitiske debat med særlig vægt på perioden hen imod den kolde krigs afslutning. Warszawapagtlandenes forsøg på at opnå direkte eller indirekte indflydelse på formuleringen af Danmarks sikkerhedspolitik, herunder gennem danske partier og organisationer m.v., er i denne forbindelse af særlig interesse.“ Kommissoriet er i sin helhed aftrykt i kapitel 1, hvor også udredningens forfattere er anført.

Kildegrundlaget for DUPI's/DIIS' undersøgelse har i Danmark bl.a. været akter fra Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Forsvarets Efterretningstjeneste (FE), Politiets Efterretningstjeneste (PET), partiernes folketingsgrupper, diverse privatarkiver især i Rigsarkivet, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv (ABA) og Landsforeningen Danmark-Sovjetunionens arkiv. Endvidere er der gennemført en række interviews med danske politikere, embedsmænd, militære eksperter, journalister og organisationsfolk, samt med enkelte amerikanske embedsmænd, jf. bilag. Væsentlige dele af dette stof har ikke tidligere været tilgængeligt for forskningen. Der er endelig benyttet et stort samtidigt, offentligt tilgængeligt materiale.

I udlandet er der foretaget studier i arkiver i Rusland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Tjekkiet, Tyskland (herunder fra det tidligere DDR), NATO, Frankrig, Storbritannien, USA og Canada. Endvidere har DUPI/DIIS deltaget i forskningsnetværket Parallel History Project on NATO and the Warsaw Pact (PHP). Inden for rammerne af dette samarbejde er der foruden indhentning af akter gennemført interviews med polske, tjekkiske og østtyske generaler og admiraler. Foreløbig er resultaterne af de polske og tjekkiske interviews placeret på PHP's hjemmeside.

Blandt østkilderne kan fremhæves et enestående polsk materiale, hvortil der ikke tidligere har været adgang. Det drejer sig især om militære øvelsesmaterialer og om dokumenter fra de polske efterretningstjenester. Til det østtyske kildemateriale er adgangsforholdene generelt særlig gunstige. Det gælder først og fremmest partiarkiverne i Berlin (SAPMO) og militærarkivet i Freiburg (BA-MA). Meget nyt stof er hentet her. Adgangen til Stasi-akterne (BStU) og akter fra DDR's udenrigsministerium er underlagt visse begrænsninger. Der har ikke været adgang til russiske militærarkiver, men i et vist omfang er dette kompenseret ved adgang til sovjetisk materiale i andre østarkiver. Fra de russiske civile arkiver er hjemtaget en hel del relevante dokumenter, men også her uden at adgangen har kunnet måle sig med, hvad der er tilfældet i polske og østtyske arkiver. I nogen grad har studier i estiske, lettiske og litauiske arkiver kunnet give den adgang til sovjetisk stof, som har været søgt forgæves i russiske arkiver.

For en nærmere beskrivelse af udredningens kilder, se kapitel 2.